

talaj és a fák, bokrok permetezése ajánlatos kétszer, 3—4 hetes időközben.

- A megbetegedés elleni védekezés legbiztosabb módja a védőoltás. A természeti góccokban javaslatunkra az Egészségügyi Minisztérium ezt bevezette a foglalkozásuk miatt veszélyeztetett dolgozók részére. Ugyancsak folyik az erdészeti szakképzésben részesülők aktív immunizálása.

1977-től eddig az Eü. M. kb. 12 000 ember háromszori oltását tette lehetővé, elsősorban erdészeti, részben vízügyi, mezőgazdasági és olajbányászatban dolgozók részére. Az oltóanyagot előállító osztrák cég szerint a háromszori oltás több évre szóló, csaknem százszázalékos védettséget ad a ke.-vírusmegbetegedéssel szemben. A VI. ötéves tervben az Eü. M. évente 4200 fő oltásához elegendő vakcina vásárlását tervezi. Ez feltehetően biztosítani fogja, hogy valamennyi veszélyeztetett dolgozónk részére az oltással a megbetegedés elleni legbiztosabb védelmet nyújthassuk.

Szükségesnek tartjuk a kullancscsípéssel kapcsolatos egészségügyi felvilágosítás fokozását. A dolgozók között kiosztásra került ismertetőből látható, hogy a kullancscsípés után fellépő lázas megbetegedés, már a ke. kezdeti stádiuma lehet. A kullancscsípés tényéről vagy ha a lázas megbetegedés előtt 4—15 nappal az erdőn jártunk, a ke.-fertőzés lehetőségéről tájékoztatni kell az orvost. Láz esetében, annak megszűnte után két hétig ágyynyugalom ajánlatos. Tartózkodni kell a fizikai munkától, a tűző naptól és az alkoholtól, mert ezek a legyengült szervezet esetében elősegíthetik a központi idegrendszer vírusos megbetegedését.

A Balatonfelvidéki Erdőgazdálkodási és Környezetvédelmi Társaság

A Balatonfelvidéki Erdőgazdálkodási és Környezetvédelmi Társaság a megye legfiatalabb erdészeti társasága. 1980 áprilisában kezdte meg működését a nemesvámosi, a balatonfüredi, veszprémi, aszófői, zánkai, kővágóörsi, mentshelyi és balatonkenesei termelőszövetkezetek elhatárolása alapján. A társaság megalakításához jelentős szakmai és társadalmi segítséget nyújtott az MTVB mezőgazdasági és élelmezésügyi osztálya, az erdőfelügyelőség és a termelőszövetkezetek területi szövetsége. A társaság összes erdőterülete 7636 ha, élőfakészlete 723 146 m³. Egy ha erdőterületre alig 95 m³ élőfakészlet jut.

Az élőfakészlet a megye többi társaságában összehasonlítással Zirc esetében 174 m³/ha, a keszthelyi társaság esetében 123 m³/ha, a devecseri társaság esetében pedig 101 m³/ha. A fenti számok egyértelműen bizonyítják, hogy társaságunk a négy közül a legrosszabb termőhelyi és állományviszonyok között dolgozik, ugyanakkor fokozza feladatainkat, hogy az erdők jelentős részben a Balatonhoz közel terülnek el, a környezetvédelmi feladataink sokrétűek. Néhány jellemző adattal érzékeltethető az erdőtársaság különleges helyzete:

- Az erdőterület 50%-a gazdasági erdő, 50%-a pedig üdülő- és véderdő, fő fafaj a cser, többszörös sarjeredetű, az erdőállomány fafaj-összetétele: 70% cser, 13% kocsánytalan tölgy, 17% egyéb fafaj.

- A társaság üzemtervi fakitermelési lehetősége 16 200 bruttó m³/év. Megalakulásunk előtt a fakitermelési terv 64⁰/₀-át teljesítették az üzemek, 1980-ban már 92⁰/₀-os volt a teljesítés, azóta pedig minden évben elérte a 100⁰/₀-ot.
- Iparifa-kihozatalunk 1979-ben 4,9⁰/₀ volt, 1980-ban a cser papírfaexport indításával 26,7⁰/₀-ra, 1981-ben 34⁰/₀-ra emelkedett. Ezt követően a cser papírfaexport visszaesése miatt újra romlott. Ez egyértelműen mutatja, hogy mennyire függ társaságunk az exportpiaci lehetőségektől. A Balaton-felvidéki erdőállományokból gyakorlatilag csak papírfa és tűzifa termelhető. A rönk kihozatala a legszakyszerűbb választékolás mellett sem emelhető 8—10⁰/₀ fölé.
- Felújítási feladatainkat meghatározza az üzemterv szerinti 37 ha véghasználati előírás, 9000 m³ fatömeeggel. Itt jelentkezett a társaság megalakulása előtt a legtöbb gond. A taggazdaságok nem végezték el a végvágást, hogy ne legyen felújítási kötelezettségük. Megbontották az állományokat, aminek következményeként ma szinte valamennyi végvágásra váró állományban két-három méteres, áthatolhatatlan aljnövényzet van. Az első sikereket itt értük el, elsősorban a szemlélet megváltoztatásával, e területen gyakorlati eredmények felmutatásával. Erdőfelújítási hátralékunkat folyamatosan csökkentettük.
- Környezetvédelmi tevékenységünk az előkészítő stádiumban tart. Az alakulást követően végigjártuk az illetékes szerveket, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatalt, a Balatoni Intéző Bizottságot és bejelentettük szándékunkat a környezetvédelmi feladatok megoldására. Az 1984-ben induló, nagyszabású erdősítési programból taggazdaságaink, társaságunk már kiveszi a részét.

Az erdőtelepítés gondoljai azonban a rossz termőhelyi viszonyok miatt általánosítható problémákat is felvetnek. A jelenlegi egységárak mellett a mi termőhelyi viszonyaink között nem gazdaságos az erdőtelepítés. Az egységáraknak különbséget kellene tenni a különböző termőhelyi viszonyok között, mert tarthatatlan az az állapot, hogy egy ha fenyő erdőtelepítéséért ugyanazt az egységárat számolhatják el homoktalajokon, a barna erdőtalajokon, valamint a fedetlen dolomiton, holott már a talajelőkészítés költségeiben is rendkívül nagyok a különbségek.

A költségkülönbségeken túl hátránya még a rossz termőhelyi adottságú területeknek, hogy nagyobb a kockázat. Jó talajviszonyok között szinte teljes a siker, és az erdőtelepítésen így elérhető nyereség, míg nálunk, a fedetlen karszton, bizonytalan a siker és várható a veszteség.

A társaság tevékenységének eddigi eredményei

Az erdőtelepítések, erdőfelújítások műszaki előkészítését, a telepítések tervdokumentációinak elkészítését már társaságunk végezte.

A társaságvezető erdőmérnök szakmai tanácsokkal segítette az erdőfelújítások kivitelezését és részt vett valamennyi műszaki átvételen. Így a szemlélet is egységesebbé vált a társaságon belül. Az elmúlt évtől már munkagépeket is adott a társaság a taggazdaságoknak erdőművelési feladataik ellátásához.

Közösen végeztük az erdősítésekhez szükséges szaporítóanyag beszerzését, egyöntetűbb és jobb minőségben.

Legnagyobb eredményt az értékesítés átszervezésében értük el. Az értékesítési gondok minden taggazdaságnál jelentősek voltak. A társaság által szervezett papírfaexport alapvető változást hozott a taggazdaságok erdőgazdál-

kodásának eredményében. Míg 1980 előtt szinte valamennyi taggazdaság erdőgazdálkodása veszteséges, addig 1980-ban már 2,3 millió lett az eredmény. Az erdőgazdálkodás eredménye azóta is növekszik.

A társaság szervezésében korszerűsítettük a fakitermelést, bevezettük a szálfás közelítési módot és egységesítettük, szakszerűbbé tettük a választékolást.

A társaság szervezi a gépek és alkatrészek beszerzését. Közös fejlesztési alap képzésére csak 1983-tól vállalkoztunk, amin elsősorban a telepítés és fakitermelés gépeit vásároljuk.

A társaság működésével kapcsolatban, összegezőként, az alábbiak mondhatók el:

- A létrehozásában közreműködő szakmai szervezetek, MTVB mezőgazdasági osztály, erdőfelügyelőség, területi szövetség sokat segítettek azzal, hogy a szervezési feladatok az előkészítés jó részét magukra vállalták, a szabályzatok elkészítésében aktívan közreműködtek és sokat tettek a szakmai szemlélet egységesítéséért.
- A társaság létrehozását partnereink és gazdaságunk is szükségesnek, hasznosnak minősíti.
- A társaság folyamatos működése során elsősorban szakmai előrelépést hozott, eredménye a szemléleti változás, a jövedelmezőség lényeges javulása, és a gyakorlati tevékenységben nap mint nap megjelenő eredmények.
- A társaság előnye, hogy a további lehetőségek kimunkálásához nőtt a szakmai felkészültség és magasabb színvonalú feladatokra készülhetünk mint a társaság megalakítása idején.

Befejezésül néhány javaslat

A papírfaxport redkivüli bizonytalansága és szűk korlátai elkerülhetetlené teszik új értékesítési csatornák keresését. Ez a feladat nemcsak üzemi vagy társaságszintű.

Az erdőtelepítési egységarakat célszerű lenne felülvizsgálni és termőhely szerint differenciálni. Ennek oka a termőhelyenként lényegesen eltérő telepítési költség és az ezzel fordított arányú siker.

A tűzifa-értékesítési gondok a mi társaságunk esetében, de több erdőszakemberrel konzultálva, más vidékeken is olyan gondot jelentenek, mely magasabb szintű megoldásra vár. Ma mindenki azért is igyekszik kitermelni az előírt famennyiséget, mert az erdőfenntartási járulékot az üzemtervi előírás után fizetjük. Javasoljuk, hogy legalább átmeneti időre és bizonyos termőhelyeken, vissza kellene térni a ténylegesen kitermelt fatömeg után fizetendő erdőfenntartási járuléokra, mert a fát könnyebb lábon tárolni.

Dr. Markovszky György

Dr. H. D. Wilckens. Az erdészettudomány első professzora Magyarországon. — Sopron, 1983. — 222 p. — (Az Erdészeti és Faipari Egyetem Közleményei 1983. évi 1. sz.)

Wilckens 1763. november 11-én született Wolfenbüttelben, a braunschweigi hercegi udvar pincemesterének fiaként. 1832. május 25-én halt meg mint a selmecbányai Erdészeti Tanintézet professzora. A két dátum közötti 69 évből csak az utolsó 24 van többé-kevésbé jól dokumentálva.

Dr. Hiller István munkájában Wilckens életét és hatását mutatja be új, eddig elfelejtett vagy ismeretlen NSZK, NDK, csehszlovák és magyar levéltári források és könyvtári dokumentumok alapján, s ezzel elsőként és először ad átfogó képet erről a tudósról. Megkíséreljük a szerző úttörő munkája alapján e kiváló ember életének állomásait felidézni.

Wilckens a braunschweigi gimnáziumba járt, s ott iskolatársa, majd barátja lett a későbbi híres matematikus *Johann Christian Ludwig Hellvig*. 1784-ben már a helmstedti egyetemen orvosi és gyógyszerészeti ismereteket tanul. 1787-ben a freibergi Bányászati Akadémián *Abraham Gottlob Wernernél* a földtudományokkal kapcsolatos ismereteket sajátítja el. Az itt tanultak nagy hatással vannak későbbi tudományos tevékenységére. 1788-ban a göttingeni egyetemen különös figyelmet szentel a matematikának. Ezen az egyetemen lesz 1790-ben a filozófia magisztere, s itt doktorál, magántanári képesítést szerez. Később Wolfenbüttelben tevékenykedik. Számos matematikai, természettudományi és erdészeti témájú tanulmányt ír, amelyek a mai kor emberének is sok érdekeset mondanak.

Az erdészet iránt feltámadt érdeklődése. Így következő állomása a thüringiai Waltershausen lesz, ahol 1795-ben *Johann Matthäus Bechstein* szakiskolát alapított, s ahol Wilckens 1799-ig, az iskola megszűnéséig (pénzhiány miatt szüntették meg) tanít. Az ezt követő években magántevékenységet folytat Wolfenbüttelben, több kísérletet tesz erdészeti intézet alapítására. Itt kell külön kiemelnünk azokat a dokumentumokat, amelyeket dr. Hiller ismertet, s a fentieket bizonyítják.

1808. január 5-én, Selmecbányán a Bányászati Akadémia mellett erdészeti tanintézetet alapítottak. Ugyanezen a napon választották meg három jelentkező közül az erdészeti professzorának *Wilckens Heinrich Dávidot*, aki nagytekintélyű tudóssá lett. Megreformálta a magyarországi erdészeti oktatást, rámutatott az erdészet és a faipar, valamint az erdészet és a bányászat szoros kapcsolatára. Előadási anyagából — amelyet *Nedeczky Ferenc*, hallgatója jegyzett le, tudjuk, hogy milyen haladó elvek alapján oktatott.

Köszönet a szerzőnek azért, hogy Wilckens izgalmas életét és átfogó életművét részletesen bemutatta, számos illusztrációval érdekessé téve, bibliográfiai jegyzékekkel kiegészítve. Kár, hogy a kötetnek nincs idegen nyelvű összefoglalója. Így a külföldiek számára könnyebb volna Wilckens életpályájának megismerése, mivel a tudománytörténet számára szükséges, hogy e 18. század végi, 19. század eleji erdész és természettudóst nemzetközi tisztelet övezze.

Az NSZK-ban megjelenő NEUE ZEITUNG 28. évf. 17. számában (1984. április 28.) közölt könyvismertetés rövidített szövege.

„A kullancsencephalitis” címmel figyelemre méltó monográfia jelent meg *dr. Molnár Erzsébet*, az Országos Közegészségügyi Intézet orvosának tollából. A 336 irodalmi forrást felölelő, 88 oldal terjedelmű és 6 fényképmellékletet tartalmazó mű, a Medicina Könyvkiadó gondozásában jelent meg. Magyar nyelven először nyújt összefoglaló áttekintést a kullancsok által terjesztett agyvelő- és agyhártyagyulladásról. „Járványtana” című fejezetéből megtudjuk, hogy 1977. és 1978. évek között 855 kullancsencephalitis eset került az intézet nyilvántartásába.

A természetes gócek kutatásában jelentős szerepe és érdeme van az Erdészeti Tudományos Intézetnek.

A tudományos igényességgel megírt, de mindvégig olvasmányos monográfiát elsősorban orvostanhallgatóknak és gyakorló orvosoknak szánta a szerző, de az erdészeti szakemberek körében is érdeklődésre tarthat számot, hiszen a kullancs által okozott fertőzésnek legjobban az erdészeti dolgozók vannak kitéve.

Dr. Csötönyi József